Cazul interjecţiei *ho* în spaniola din Pola de Siero [Asturia, Spania][1]

Cristina BLEORȚU
Universitatea din Zürich
cbleortu@hotmail.com/cristina.bleortu@uzh.ch

Abstract: Our goal here is to construct, insofar as possible, a scenario for the study of "ho", an Asturian interjection taking into account a sociolinguistic perspective. We preferred to start with a review of the previous literature. The results presented here look at the role of social factors – speaker gender, age, level of education, - and at the ways in which social identities and beliefs shape and influence the presence of "ho".
Keywords: "ho" interjection, sociolinguistics, social factors, Pola de Siero.

1. Introducere

Pe 4 septembrie 2013 treceam dimineaţa pe lângă un lac verde, [care] mai târziu [era] verde mai închis, mai apoi albastru, după-amiază indigo, şi noaptea aproape negru. Frunzele copacilor străluceau roşii în timp ce vântul mişca crengile copacilor, iar soarele încerca să apară timid abia reflectându-se pe iarba umedă a toamnei, aducându-mi aminte de ceva foarte comun, poate de toamna din România. Am urcat până la etajul patru din *Romanisches Seminar*, unde totul mirosea atât de bine, a lucruri vechi, pentru a vedea unde era biroul profesorului care trebuia să îmi fie îndrumător în timpul stagiului de cercetare, deşi mai era încă o oră până la întâlnirea noastră. Lumina culoarului era pe jumătate aprinsă. În ultimul birou se afla un domn german, cu un costum albastru marin şi, în umbră, pe faţa sa părea să se creioneze un surâs candid. După ce am văzut unde se afla biroul lui, am plecat în linişte de la universitate, precum Adam şi Eva din Paradis, pentru a mă întoarce peste o oră. Astfel l-am cunoscut pe omagiatul de azi. Şi astăzi trebuie să îi dedic un articol modest cu motivul omagiului dumnealui, care se datorează primului *doctor honoris causa* celebrat la Universitatea «Ştefan cel Mare» din Suceava, pe 19 de octombrie 2016. Din acest motiv, am ales o temă relaţionată cu cercetarea Domniei Sale: studiul interjecţiei *ho*, care nu se regăseşte doar în vorbirea din Asturia, ci şi din Galiţia [Spania], pământuri pe care le iubeşte atât de mult. Studiul sociolingvisticii galiciene constituie un domeniu priveligiat în producţia ştiinţifică a Magistrului meu, Johannes Kabatek [2000,

[1] Traducerea acestui text din spaniolă a fost realizată de Cristina Bleorţu (Universitatea din Zürich), cbleortu@hotmail.com şi Alina-Viorela Prelipcean (Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava), alinavarvaroi@yahoo.com. Îi mulţumim şi Cristinei Strugar pentru comentariile realizate la o primă versiune a traducerii. Textul în spaniolă a apărut într-un număr omagial dedicat domnului Kabatek al revistei *Anadiss* (mai 2017), număr coordonat de Sanda-Maria Ardeleanu, Crina Coroi şi Cristina Bleorţu, p. 129-136.

BDD-A30179 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:03 UTC)

1997a şi 1997b]. Din acest motiv, am dorit să contribui la acest omagiu adus profesorului universitar din Zürich cu o temă care să îi permită să îşi aducă aminte de timpurile vechi când era încă un doctorand şi realiza primele sale anchete în Galiţia.

Într-o limbă există fenomene variabile a căror heterogeneitate nu este arbitrară, nici eratică [Labov, 1966, 1972a şi 1972b, Silva-Corvalán, 2001], ci care se datorează unor condiţionări. Aşa cum s-a putut observa în studiul diferitelor fenomene studiate până acum [Cabal *et al*., 2012; Bleorţu, 2017, 2018; Barnes, 2016], spaniola vorbită din Pola este o entitate ontologică subiectivă, depinzând de vorbitorii săi. Fenomenele studiate sunt colective, fiind împărtăşite de mai mult de un individ, atât când e vorba despre variantele castiliene, precum şi de cele asturiene, ceea ce ne face să ne gândim la clasificarea realizată de Lara (1999) între norme explicite sau prescriptive şi norme implicite sau consensuale. Deşi pare logic ca în Pola norma castiliană să aibă un grad mai mare de forţă normativă, nu ar trebui să excludem că norma asturiană, care în spaniola vorbită din comunitatea noastră este o normă implicită sau consensuală, poate deveni explicită sau prescriptivă, ceea ce s-ar manifesta prin acceptarea colectivă a vorbitorilor. Totuşi, aceasta nu înseamnă că toate interferenţele asturiene au aceeaşi forţă normativă: există forme care sunt tolerate mai mult decât altele.

Lucrarea de faţă are ca obiectiv abordarea interjecţiei apelative/expresive [Caravedo, 2014: 64] *ho*[2]. Această temă a interjecţiei *ho* a fost abordată şi extinsă de diferiţi cercetători: primele studii au luat naştere în monografiile dialectale din Asturia, în dicţionare şi gramatici. Sordo Sotres [2001: 201] şi Fernández Vior [1998: 183] publică lucrări unde apar date despre interjecţia *ho*. Paralel, ia naştere lucrarea lui Álvarez Fernández-Novo [1998: 106] despre Riosa. Totuşi, înainte de aceste studii, trebuie menţionate alte lucrări, precum cele ale lui Maire Bobes [1997: 67], García Fernández [1997: 93], García Lado [1996: 45], Pérez Fernández [1989: 145-146][3], Vallina Alonso [1985: 397][4], García García [1983: 243-244], Cano González [1982: 308][5], García Valdés [1979: 232][6], García Arias [1974: 285], Pérez-Sierra [1973: 345], Martínez Álvarez [1967: 248], Fernández [1960: 68], Neira [1955: 263-264], Vigón [1955: 260-262], Rodríguez-Castellano [1952: 172], Canellada[7] [1944: 281-282], Munthe [1887: 85]. Dincolo de Asturia trebuie menţionate operele din provincia León [Millán Urdiales 1966: 199; Fernández González 1980: 156; González González 1983: 101; González-Quevedo 2001: 158] şi studiul lui Penny [1970: 146], unde se remarcă prezenţa interjecţiei *óm* în Valle de Pas, Cantabria. În Asturia dicţionarele şi gramaticile au contribuit la definirea interjecţiei pe care o studiem. Astfel, *Diccionario de Academia de la Llingua Asturiana* (2000), cel al lui García Arias (2002-2004) şi cel al lui Sánchez Vicente (2008) fac referire la această interjecţie. În

[2] În *Normes ortográfiques* [2005: 98], în gramatica lui Andrés Díaz [1999: 212], González Quevedo [2001: 158], în *GLLA* [2001: 168] apare precum interjecţie apelativă, în timp ce Prieto Entrialgo (2015) o consideră expresivă.

[3] Înainte de a analiza interjecţia *ho*, ni se pare oportun să oferim o mică introducere despre particularităţile sale. Este important să subliniem de la început că, deşi se consideră o interjecţie asturiană, există studii care confirmă prezenţa sa în galiciană [Carballo Calero, 1978: 330, 331; Álvarez, Regueira, Monteagudo, 1986: 474]. Totuşi, după Rodríguez González (1958-1961) este o formă învechită. A fost de asemenea documentată în spaniola din Argentina [Battini, 1980]. Dacă luăm în considerare caracteristicile generale ale interjecţiilor [vezi, de pildă, López Bobo, 2002, *NGLE* 2010, II: 2479], interjecţia *ho* prezintă un comportament ciudat: nu poate apărea în poziţie iniţială în frază şi nu poate constitui un enunţ (sau un act de vorbire) de formă independentă. În ceea ce priveşte utilizările sale, se poate folosi pentru a ne adresa bărbăţilor, pe când pentru femei se foloseşte interjecţia *ne* (folosită uneori şi în adresarea către un bărbat).

[4] Găseşte formele *ó* şi *óm*.

[5] Vallina Alonso face referire la forma *hon*.

[6] Se exemplifică cu formele *ó* şi *ón*.

[7] În vorbirea din Cabranes sunt prezente formele *ó* şi *ón*.

BDD-A30179 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:03 UTC)

ceea ce priveşte gramaticile, cele ale lui Andrés Díaz [1999: 212, 214; 2013], cea a *ALLA* [2001: 168, 171] şi [2005: 98], cea a lui Prieto Alonso [2004: 96] abordează chestiunea particulară a interjecţiei *ho*. Cele mai importante lucrări unde am observat o dezbatere pe această temă sunt cele care s-au publicat în 2015 şi 2016. Una dintre ele este cea a lui Prieto Entrialgo (2015), care se centrează în mod explicit pe aspectele gramaticale şi pragmatice, ajungând la concluzia că interjecţia este mai ales expresivă, nu apelativă, cum apare în general în studiile menţionate. În plus, pare a nu fi de acord cu „pauza uşoară", care, după Andrés Díaz [1999: 212] precede interjecţiei, considerând că este vorba, mai degrabă, de o inflexiune tonală mai mult sau mai puţin marcată [2015: 79]. În alt studiu, Muñiz Cachón (2016) tratează uzul interjecţiei de către vorbitori făcând referinţă la două chestiuni foarte importante: prozodia şi pragmatica. Cercetătoarea de la Universitatea din Oviedo [2016: 87] consideră că interjecţia *ho* se gramaticalizează ca interjecţie apelativă. Pe de altă parte, adaugă că, deşi sintactic ocupă o poziţie extrapredicativă, comportamentul său intonaţional nu obişnuieşte să arate mereu o astfel de situaţie.

Totuşi, în lucrarea prezentată aici, mă voi centra pe aspectele sociolingvistice ale interjecţiei, încercând să analizez care sunt factorii care influenţează în producerea fenomenului studiat.

2. Metodologia

Studiul s-a realizat plecând de la corpusul cules în Pola de Siero pe perioada anilor 2013 şi 2014. Este vorba de o mostră de 24 interviuri semidirijate, care reprezintă un total de 1388,02 minute înregistrate (23 ore, 13 minute şi 2 secunde) şi constă din 215 496 cuvinte, având la bază un chestionar orientativ, care să permită o conversaţie cât mai spontană, cu un număr egal de femei şi bărbaţi, cu vârste cuprinse între 18-37, 38-57 şi >58 ani, cu studii gimnaziale şi superioare [Bleorţu, 2014/2015].

3. Rezultate

În corpusul nostru s-au pus în evidenţă 23 de cazuri ale interjecţie *ho*, un număr nesemnificativ de cazuri. Deşi studiul nostru ne permite să constatăm că interjecţia *ho* nu este frecventă, totuşi nu se poate afirma că nu se manifestă în spaniola din Pola, întrucât există o oarecare acţiune a vorbitorilor. Rezultatele sunt şi mai interesante dacă luăm în considerare că interjecţia obişnuieşte să apară în situaţii informale, în conversaţii cu interlocutori cunoscuţi şi că majoritatea anchetelor noastre s-au realizat cu informatori necunoscuţi, unde lipsa unei relaţii anterioare între subiecţi şi interlocutoare a împiedicat prezenţa interjecţiei:

> "Poro, el marcador *ho* apurre un tonu cordial a la conversación creando cierta familiaridá o complicidá ente los interlocutores. Aunque l'atenuación taría más amestada a situaciones formales, l'usu de ho suel dase n'intercambios coloquiales o naquellos nos que se busca cierta cercanía, con independencia de la distancia social entre los participantes. Desempeña una función pragmática de refuerzu del grau d'empatia del emisor escontra'l destinatariu." [Muñiz Cachón, 2016: 86]

Dacă ne oprim asupra celor trei variabile sociale, se pare că există o oarecare corelaţie între sexul vorbitorului şi folosirea interjecţiei, bărbaţii favorizând utilizarea ei (21/23 de cazuri), în timp ce în cazul femeilor doar una contribuie la folosirea ei prin două exemple. Astfel, rezultatele demonstrează că nu există corelaţii semnificative cu celelalte două variabile prestabilite. Totuşi, trebuie să ţinem cont că variaţia nu este doar o simplă reflectare

BDD-A30179 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:03 UTC)

a structurii sociale, ci „un recurso para poner en práctica determinadas acciones, cualidades o posiciones que conforman un entramado de significados microsociológicos". [Eckert, 2009].

4. Concluzii

Datele pe care le-am expus ne permit să tragem următoarele concluzii:

- Se pare că cei din Pola au acei „neurotransmiţători" la care făcea referire Edelman (1989, 1992), care postula existența în minte a unei anumite motivări, care ducea la ajustarea diferitelor tipuri de informaţii prezente în creier, fiecare ocupând un spaţiu şi activându-se în funcție de anumiți neurotransmiţători care, în cazul nostru, îi determină pe cei din Pola să aleagă grupul lingvistic căruia vor să îi aparţină[8]. Dar aceasta depinde şi de cunoştinţele pe care le au vorbitorii în legătură cu ceea ce constituie uzul lingvistic potrivit într-o anume situație, adică *competența comunicativă sociolingvistică* [Fishman, 1972] sau *competența comunicativă* [Hymes, 1967].
- În diferite studii se evidențiază importanța atenției vorbitorilor [vezi Preston, 2013, despre conceptul de *regard*] care face referire la captarea unui fenomen lingvistic (*noticing*) şi asocierea lui unor anumite grupuri[9]. În funcție de aceasta, există o identificare dorită de vorbitori cu anumite grupuri sociale, ceea ce îi face pe vorbitori să se simtă motivați spre a fi acceptaţi de aceste grupuri şi astfel îşi acomodează forma de a vorbi cu o relativă ușurință [Giles, Powesland, 1975; Bell, 1984; Coupland, 1985]; de aici comportamentul lor diferit în ceea ce priveşte folosirea interjecţiei.
- În cazul interjecției ar putea fi vorba şi de o variație *în funcție de uz* întrucât interjecția ar putea fi improprie în anumite contexte. Este interesant a se remarca că mulţi subiecţi consideră [că a vorbi] asturiana [înseamnă] „a vorbi rău"; totuşi, când folosesc castiliana, mențin trăsături vernaculare, ceea ce ar putea fi interpretat ca simbol al identității cu comunitatea în care locuiesc [Silva-Corvalán, 2001: 15, 16, 32; Barnes, 2016].
- În plus, trebuie să ținem cont că informatorii noştri sunt „multidialectali" [Silva-Corvalán, 2001: 21], întrucât vorbirea lor variază în funcție de anumiţi factori: tema conversației, relația cu interlocutoarea, spațiul unde are loc interviul etc, ceea ce, de cele mai multe ori, are drept consecință naşterea unui continuum de variație stilistică. E de ajuns o singură privire pentru a vedea că interferențele din asturiană nu sunt exclusiviste, ci se încrucişează cu exemple castiliene. În acelaşi grup social există subiecţi al căror comportament se îndepărtează de cel aşteptat; credem că în aceste cazuri istoria socială a individului condiționează forma sa unică de vorbire [Silva-Corvalán, 2001: 111].
- Diferențele scoase în evidență atunci când avem în vedere sexul subiecților stabilesc o deosebire între bărbaţi şi femei: bărbaţii sunt cei care produc cele mai multe cazuri de interjecţii.

Ş-am încălecat pe-o şa şi v-am povestit această poveste care încă nu s-a terminat: va trebui să culegem şi mai multe date pentru un viitor omagiu şi să ajungem (poate) la nişte concluzii mai consistente.

Ad multos annos, Magister!

[8] Consultă şi Barnes (2016) în legătură cu identitatea rurală şi cea urbană.

[9] Indivizii asociază anumite caracteristici ieşite din comun unor anumiţi vorbitori [*first-order indexicality*, Silverstein, 2003] în faţa cărora pot reacționa pozitiv sau negativ.

BDD-A30179 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:03 UTC)

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

ALLA, 2001: Academia de la Llingua Asturiana, *Gramática de la llingua asturiana*, (a 3-a ediţie), Uviéu.

ALLA, 2005: Academia de la Llingua Asturiana, *Normes ortográfiques y conxugación de verbos* (a 6-a ediţie), Uviéu.

Alarcos Llorach, 1994: E. Alarcos Llorach, *Gramática de la lengua española*, Madrid, Espasa Calpe, p. 240-254.

Almela Peréz, 2002: R. Almela Peréz, *Morfología del español*, Murcia, Diego Marín.

Almela Peréz, 1990: R. Almela Peréz, *Apuntes gramaticales sobre la interjección*, Murcia, Universidad de Murcia.

Alonso-Cortés, Peréz, 1999: Á. Alonso-Cortés, Almela Peréz, "Las construcciones exclamativas. La interjección y las expresiones vocativas", în I. Bosque şi V. Demonte (dir.), *Gramática descriptiva de la lengua española*, vol. 3, Madrid, Espasa, p. 3993-4050.

Álvarez, Regueira, Monteagud, 1986: R. Álvarez, X. L. Regueira şi H. Monteagudo, *Gramática Galega*. Vigo, Galaxia.

Álvarez Fernández-Novo, 1998: F. Álvarez Fernández-Novo, *Vocabulariu de Riosa*, Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana.

Andrés Díaz, 2016: R. Andrés Díaz, "Acerca de la clasificación de la glotodiversidad", în A. Lemaréchal, P. Koch şi P. Swiggers (ed.) (2016): *Actes du XXVIIe Congrès International de Linguistique et de Philologie Romanes* (Nancy, 15-20 juillet 2013). Section 1: Linguistique générale/Linguistique romane. Nancy: ATILF, p. 25-35.

Andrés Díaz, 2015: R. Andrés Díaz, "Pertinencia de lengua/dialecto en lingüística", în *Studium grammaticae: homenaje al profesor José A. Martínez*, Oviedo, Universidad de Oviedo, p. 79-94.

Andrés Díaz, 2013: R. Andrés Díaz, *Gramática comparada de las lenguas ibéricas*, Gijón, Trea.

Andrés Díaz, 2012: R. Andrés Díaz, "El asturiano y el aragonés en la taxonomía lingüística peninsular: ciencia e ideología", în *Alazet. Revista de Filología*, 24, p. 11-30.

Andrés Díaz, 2002a: R. Andrés Díaz, *Juicios sobre la lengua asturiana*, Oviedo, Ámbitu.

Andrés Díaz, 2002b: R. Andrés Díaz, "L'asturianu mínimu urbanu. Delles hipótesis", în *Lletres asturianes: Boletín Oficial de l'Academia de la Llingua Asturiana* 81, p. 21-38.

Andrés Díaz, 1999: R. Andrés Díaz, *Gramática práctica de asturiano* (a 3-a ed.), Mieres, Editora del Norte.

Andrés Díaz, 1998: R. Andrés Díaz, "Algunas notas sobre bilingüismo y contacto de lenguas en Asturias", în *Patronymica Romanica 11. Dictionnaire historique des noms de famille romans [IX], Actas del IX Coloquio* (Oviedo, 26-29 octombrie 1995) (ed. A. M.ª Cano González, cu colaborarea lui S. Villa Basalo), Tübingen, Max Niemeyer Verlag, p. 161-174.

Ardeleanu, Coroi, 2002: Sanda-Maria Ardeleanu, Coroi Ioana-Crina, *Analyse de discours – éléments de théorie et pratique sur la discursivité*, Suceava, Editura Universităţii „Ştefan cel Mare" din Suceava.

Arias Cabal, Bleorţu, López Bobo, Cuevas Alonso, 2012: A. Arias Cabal, C. Bleorţu, M.ª J. López Bobo şi M. Cuevas Alonso, "Variación sociolingüística en el habla de Oviedo: la sustitución -ø > □ según los grupos de edad", en *Language and Literature – European landmarks and identity*, 11(2), p. 424-433.

Barnes, 2016: S. Barnes, "Negotiating local identity: rural migration and sociolinguistic perception in urban Asturias", în *Lengua y migración* 8 (2), p. 45-77.

Barnes, 2013a: S. Barnes, *Gender-based variation in urban Asturian Spanish*, consultat la 02.04.2017, disponibil la adresa: https://www.academia.edu/15235124/Gender-based_variation_in_urban_Asturian_Spanish

Barnes, 2013b: S. Barnes, *Morphonological variation in urban Asturian Spanish: language contact and regional identity*, teză de doctorat, The Ohio State University.

Bell, 1984: A. Bell, "Language style as audience design", în *Language in Society* 13, p. 145-204.

Blas Arroyo, 1998: J. L. Blas Arroyo, *Las comunidades de habla bilingües. Temas de sociolingüística española*, Zaragoza, Libros Pórtico.

BDD-A30179 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:03 UTC)

Bleorţu, 2018: C. Bleorţu, "Estudio sociolingüístico del habla de Pola de Siero", în M. Stanciu şi A. Răuţă (coord.) (2018), *Actas del Simpozionul Internațional de Lingvistică*, ediţia 2015, *Omagiu domnului Marius Sala*, Bucarest, Univers Enciclopedic Gold, p. 411-422.

Bleorţu, 2014: C. Bleorţu, "Hacia una metodología sociolingüística cognitiva. El estudio del habla de La Pola de Siero", în *Revue Linguistique Roumaine*, 4, p. 335-350.

Bleorţu, 2015: C. Bleorţu, „Necesitatea unui studiu sociolingvistic în Pola de Siero", în *Revista de Filoloxía Asturiana*, p. 99-123.

Canellada, 1944: M.ª J. Canellada, *El bable de Cabranes*, Madrid, Instituto "Antonio de Nebrija".

Cano González, 1982: A. M.ª Cano González, *Vocabulario de bable de Somiedo*, Uviéu, Instituto de Estudios Asturianos.

Caravedo, 2014: R. Caravedo, *Percepción y variación lingüística. Enfoque sociocognitivo*, Madrid/Frankfurt, Iberoamericana/Vervuert.

Carballo Calero, 1978: R. Carballo Calero, *Gramática elemental del gallego común*, 7ª ed., Vigo, Manuais.

Coupland, 1985: N. Coupland, "*Hark, hark the lark*: Social motivations for phonological style-shifting", în *Language and Communication* 5, p. 153-172.

Eckert, 2009: P. Eckert, "Three Waves of Variation Study: The emergence of meaning in the study of variation", consultat online 13.12.2016, disponibil la adresa: http://www.stanford.edu/~ec-kert/PDF/ThreeWavesofVariation.pdf

Edelman, 1989: G. M. Edelman, *The Remembered Present*, New York, Basic Books.

Edelman, 1992: G. M. Edelman, *Bright Air Brilliant Fire. On the Matter of the Mind.* New York, Basic Books,

Fernández, 1960: J. Fernández, *El habla de Sisterna.* Anexul 74 al revistei *RFE*, Madrid, CSIC.

Fernández González, 1980: J. R. Fernández González, *El habla de Ancares (León). Estudio fonético, morfosintáctico y léxico*, Oviedo, Universidad de Oviedo.

Fernández Vior, 1998: J. A. Fernández Vior, *Vocabulario de Veiga*, Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana.

Fishman, 1972: J. Fishman, "The sociology of language", în P. Giglioli ed.), *Language and social context*, Harmondsworth, Penguin, p. 45-58.

García Arias, 2003: J. L. García Arias, *Gramática histórica de la lengua asturiana*, Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana & Llibrería Llingüística.

García Arias, 1974: J. L. García Arias, *El habla de Teberga: sincronía y diacronía*, *Archivuum* 24. Uviéu, Universidad de Oviedo.

García Fernández, 1997: J. A. García Fernández, *Vocabulariu de Ciañu y Llinares (Llangréu y SMRA*), Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana.

García García, 1983: J. García García, *El habla de El Franco (una variante lingüística del Occidente de Asturias*), Mieres, Instituto "Bernaldo de Quirós".

García Lado, 1996: M. Á. García Lado, *Vocabulariu de Quirós*, Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana.

García Valdés, 1979: C. C. García Valdés, *El habla de Santianes de Pravia*, Mieres, Instituto "Bernaldo de Quirós".

Giles, Powesland, 1975: H. Giles şi P. F. Powesland, *Speech style and social evaluation*, London, Academic Press.

González González, 1983: F. González González, *El habla de Toreno,* Zaragoza, Ayuntamiento de Toreno.

González Quevedo, 2001: R. González Quevedo, *La fala de Palacios del Sil.* Uviéu: Academia de la Llingua Asturiana Hymes, D., 1967, "Models of the interaction of language and social setting", în *Journal of Social Issues,* 23, p. 8-28.

Kabatek, 2018: J. Kabatek, *Lingüística coseriana, lingüística histórica, tradiciones discursivas*, ed. C. Bleorţu şi D. P. Gerards, Frankfurt, Velvuert.

Kabatek, 2015: J. Kabatek, *Tradiții discursive. Studii* (ed. C. Bleorţu, A. Turculeţ, C. de Benito Moreno, M. Cuevas), Bucureşti, Academia Română.

BDD-A30179 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:03 UTC)

Kabatek, 2007: J. Kabatek, "Dos Españas, dos normalidades: visiones bipolares sobre la situación lingüística en la españa actual", în G. Arnscheidt şi P. J. Tous (ed.), *"Una de las dos Españas..." Representaciones de un conflicto identitario en la historia y en las literaturas hispánicas,* Madrid/Frankfurt, Iberoamericana/Vervuert, p. 803-816.

Kabatek, 2006: J. Kabatek, "Requisitos para ser lengua: el caso del asturiano y de otras modalidades lingüísticas de España", în M. Castillo Lluch şi J. Kabatek (ed.), *Las lenguas de España. Política lingüística, sociología del lenguaje e ideología desde la Transición hasta la actualidad*, Frankfurt am Main/Madrid, Vervuert/Iberoamérica p. 141-157.

Kabatek, 2003-2004: J. Kabatek, "Reseña de Llera Ramo, F. J. şi P. San Martín Antuña, *II Estudio sociolingüístico de Asturias*, 2002", Uviéu: Academia de la Llingua Asturiana, en *Revista de Filoloxía Asturiana*, vol. 3-4, Alvízoras Llibros / Trabe Ediciones, p. 386-391.

Kabatek, 2002: J. Kabatek, "Oralidad, proceso y estructura", în *Pandora: revue d'etudes hispaniques*, 2, p. 37-54.

Kabatek, 2000: J. Kabatek, *Os falantes como lingüistas. Tradición, innovación e interferencias no galego actual*, Vigo, Xerais.

Kabatek, 1997a: J. Kabatek, "Strengthening identity: differentiation and change in contemporary Galician", în J. Cheshire şi D. Stein (ed.), *Taming the Vernacular. From Dialect to Written Standard Language*. London / New York, Longman, p. 185-99.

Kabatek, 1997b: J. Kabatek, "Dime cómo hablas y te diré quién eres. Mezcla de lenguas y posicionamiento social", *Revista de Antropología Social* 6, Servicio de Publicaciones UCM, p. 215-236.

Labov, 1966: W. Labov, *The social stratification of English in New York City*, Washington D. C., Center for Applied Linguistics.

Labov, 1972a: W. Labov, *Sociolinguistic patterns,* Philadelphia, University of Pennsylvania Press.

Labov, 1972b: W. Labov, Language in the inner city, Philadelphia, University of Pennsylvania Press.

Lara, 1999 : L. F. Lara, "Normas lingüísticas: pluralidad y jerarquía", în *Español Actual* 71, p. 13-20.

López Bobo, 2002 : M.ª J. López Bobo, *La interjección. Aspectos gramaticales.* Madrid, Arco/Libros.

Maire Bobes, 1997: J. Maire Bobes, *Vocabulariu d'Allande*, Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana.

Martínez Álvarez, 1967: J. Martínez Álvarez, *Bable y Castellano en el Concejo de Oviedo*, *Archivum* 17.

Millán Urdiales, 1966: J. Millán Urdiales, *El habla de Villacidayo (León*), Anexul 13 *RFE*, Madrid, CSIC.

Muñiz Cachón, 2016: C. Muñiz Cachón, "Aspeutos prosódicos y pragmáticos de la partícula *ho*", în *Lletres Asturianes,* 115, p. 73-88.

Munthe, 1887 [1987]: A. W. Munthe, *Anotaciones sobre el habla popular de una zona occidente de Asturias*, Oviedo, Universidad de Oviedo.

Neira Martínez, 1955: J. Neira Martínez, *El habla de Lena*, Oviedo, IDEA.

NGLE, 2009: Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua Española, *Nueva Gramática de la Lengua Española. Sintaxis* II, Madrid, Espasa Libros, p. 2479-2523.

Penny, 1970: R. Penny, *El habla pasiega: ensayo de dialectología montañesa*, London, Tamesis Books.

Pérez Fernández, 1989: J. Pérez Fernández, "Vocabulario de Tox (Navia) K-O", în *Lletres Asturianes* 33, p. 123-146 Pérez- Sierra, D., 1973, *Vocabulario candasín,* s.l., s.n.

Preston, 2013: D. R. Preston, "The influence of regard on language variation and change", în *Journal of Pragmatics*, 52, p. 93-104.

Prieto Alonso, 2004: E. Prieto Alonso, *Gramática d'asturianu. Guía de consulta rápida*, Uviéu, Trabe.

Prieto Entrialgo, 2015: C. E. Prieto Entrialgo, "¿Cómo ye, ho?", în *Lletres Asturianes* 113, p. 65-86.

Rodríguez Castellano, 1952 [1986]: L. Rodríguez Castellano, *La variedad dialectal del Alto Aller*, Oviedo, IDEA.

Rodríguez González, 1958-1961: E. Rodríguez González, *Diccionario enciclopédico gallego-castellano*, Vigo, Galaxia.

Sánchez Vicente, 2008: X. X. Sánchez Vicente, *Diccionariu asturianu-castellanu*, Oviedo, Trabe.

BDD-A30179 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:03 UTC)

Sankoff, Laberge, 1978: D. Sankoff şi S. Laberge, "The linguistic market and the statistical explanation of variability", în D. Sankoff (ed.): *Linguistic variation: Models and methods*, New York, Academic Press.

Silva-Corvalán, 2001: C. Silva-Corvalán, *Sociolingüística y pragmática del español*, Georgetown, Georgetown University Press.

Silverstein, 2003: M. Silverstein, "Indexical Order and the Dialectics of Sociolinguistic Life", în *Language and Communication* 23, p. 193-229.

Sordo Sotres, 2001: R. Sordo Sotres, *Un vocabulario llanisco. Aportación al conocimiento del léxico y la gramática autóctonos del centro y el oeste del concejo de Llanes y del pueblo cabraliego de Bulnes*, s.l., s.n.

Vallina Alonso, 1985: C. Vallina Alonso, *El habla del sudeste de Parres (desde el Sella hasta el Mampodre)*, Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana.

Vidal de Battini, 1980: B. E. Vidal de Battini, *Cuentos y leyendas populares de la Argentina*, tomo I, Buenos Aires, Ediciones Culturales Argentinas.

Vigón, 1955: B. Vigón, *Vocabulario dialectológico del concejo de Colunga*, Anejo 63 de la *RFE*, Madrid, CSIC.

BDD-A30179 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:03 UTC)